

Avalent>Õigusaktid ja kohtupraktika>Liikmesriigi õigus

Liikmesriigi õigus

Sellel teabelehel esitatakse teave Sloveenia õigussüsteemi kohta.

Õiguse allikad

Õigusaktide liigid – kirjeldus

Sloveenia Vabariigi õigussüsteemi abstraktsed õigusnormid võetakse vastu nii riigi kui ka kohalikul tasandil. Riigi tasandi õigusaktid on põhiseadus (*ustava*), seadused (*zakoni*) ja rakendusaktid, mida on kahte liiki: dekreedid (*uredbe*, vahel tõlgitud kui „valitsuse määrused“) ja eeskirjad (*pravilniki*).

Kohalike omavalitsuste volikogud võtavad põhiliselt vastu määrusi (*odloki*).

Sloveenia õigussüsteemis puudub pretsedendiõigus, mis tähendab, et kõrgemate kohtute (*višja sodišča*) otsused ei ole madalama astme kohtutele (*nižja sodišča*) siduvad. Madalama astme kohtud kalduvad siiski järgima kõrgemate kohtute ja kõrgeima kohtu (*Vrhovno sodišče*) praktikat.

Kõrgeim kohus, mis tuleb kokku täiskoguna, võib vastu võtta **põhimõttelisi õiguslikke seisukohti** (*načelna pravna mnenja*) seaduste ühetaolise kohaldamise seisukohast olulistest küsimustes. Sellised põhimõttelised õiguslikud seisukohad on kohtute seaduse (*Zakon o sodiščih*) kohaselt siduvad vaid kõrgeima kohtu koosseisudele ja neid võib muuta vaid uuel täiskogu istungil. Madalama astme kohtud kalduvad siiski põhimõttelisi õiguslikke seisukohti järgima ja kõrgeim kohus nõuab oma praktikas, et asjaomases küsimuses juba vastu võetud õiguslikku seisukohta tsiteeriva poolega tuleks vajalikul määral arvestada. Seadused ja muud õigusaktid peavad olema kooskõlas rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ning Sloveenia jaoks siduvate lepingutega (nagu on sätestatud põhiseaduse artiklis 8). Ratifitseeritud ja avaldatud rahvusvahelisi lepinguid tuleb kohaldada vahetult. Sloveenia konstitutsioonikohtu (*Ustavno sodišče*) seisukoht on, et rahvusvahelised lepingud asuvad õigusaktide hierarhias seadustest kõrgemal positsioonil. Ratifitseeritud rahvusvahelised lepingud integreeritakse riigi õigussüsteemi ning sellega luuakse riigi füüsilistele ja juriidilistele isikutele õigused ja kohustused (tingimusel, et need lepingud on vahetult kohaldatavad).

Sloveenia õigussüsteem kuulub Mandri-Euroopa õigusperekonda ning on tsiviilõiguse süsteem, mis tähendab, et tavaõigus kui selline ei ole õigussüsteemi osa. Sloveenia õiguses siiski tunnustatakse mõningal määral tavaõigust. Näiteks füüsiliste ja juriidiliste isikute vahelisi lepinguid reguleeriva võlaõigusseadustiku (*Obligacijski zakonik*) artikli 12 alusel võetakse äritavasid, poolte vahel kehtestatud tavasid ja praktikat arvesse vajalike meetmete ja nendest äriettevõtjate kohustuslikele suhetele tuleneva mõju hindamisel.

Kohtunikuametit pidades peab kohtunik juhutama põhiseadusest, seadustest, rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtetest ning ratifitseeritud ja avaldatud rahvusvahelistest lepingutest. Kohtute seadusega on ette nähtud, et kui tsiviilasja ei saa lahendada kehtivate õigusaktide alusel, peab kohtunik arvestama samaste juhtumite korral kohaldatavaid õigusakte. Kui hoolimata sellest on asja lahendus õiguslikult kaheldav, peab kohtunik tegema otsuse riigi õiguskorra üldpõhimõtete alusel. Otsustamisel peab ta toimima kooskõlas õigustavade ja väljakujunenud kohtupraktika põhimõtetega. Kohtunik peab alati toimima selliselt, nagu oleks tal lahendada määramatu arv samalaadseid juhtumeid.

Õigusnormide hierarhia

Kõik õigusnormid peavad olema kooskõlas põhiseadusega. Seadused ja muud õigusaktid peavad olema kooskõlas rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ning Sloveenia jaoks siduvate lepingutega (nagu on sätestatud põhiseaduse artikli 8 lõikes 1). Rakendusaktid ja kohalike omavalitsuste määrused peavad olema lisaks sellele kooskõlas seadustega.

Avaliku võimu teostamiseks välja antud üldaktid (*splošni akti za izvrševanje javnih pooblasti*) peavad olema kooskõlas põhiseaduse, seaduste ja rakendusaktidega.

Riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse asutuste ja avaliku võimu kandjate üksikaktid ja toimingud peavad põhinema vastu võetud seadusel, muul õigusaktil või seadusjõuga määruisel.

Euroopa Liidu õiguse esimuslikkuse kohta on põhiseaduses säte, mis annab Sloveenia õigussüsteemile aluse sellega nõustumiseks ja mis näeb ette, et õigusakte ja otsuseid, mis on vastu võetud sellistes rahvusvahelistes organisatsioonides (käesoleval juhul Euroopa Liidus), millele Sloveenia on usaldanud osa oma suveräänsete õiguste teostamisest, tuleb Sloveenias kohaldada kooskõlas nende organisatsioonide õigusliku korraldusega.

Institutsiooniline raamistik

Õigusnormide vastuvõtmise eest vastutavad institutsioonid

Seadused ja muud õigusaktid võetakse vastu Sloveenia kahekojalise parlamendi alamkojas ehk **rahvusassamblees** (*Državni zbor*). Kooskõlas põhiseaduse artiklitega 80 ja 81 koosneb rahvusassamblee Sloveenia kodanikke esindavast 90 saadikust. 88 saadikut valitakse üldise, ühetaolise, otsese ja salajase hääletuse teel. Rahvusassambleesse peab alati olema valitud üks saadik itaalia ja üks saadik ungari rahvuslikust kogukonnast. Neid valivad vastava kogukonna liikmed. Rahvusassamblee valitakse neljaks aastaks.

Dekreedid annab välja **valitsus** (*Vlada*), **eeskirjad** seevastu annab välja valitsuse **vastava valdkonna minister**. Kooskõlas põhiseaduse artiklitega 110–119 koosneb valitsus peaministri (*predsednik vlade*) ja ministritest. Oma volituste piires on valitsus ja ministrid sõltumatud ning annavad aru rahvusassambleele, kes võib nad ametist tagandada (konstitutsioonikohtusse pöördumisega), nende suhtes umbusaldushääletuse korraldada või nende ametiaja arupärimise teel lõpetada. Peaministri valib rahvusassamblee ja pärast seda esitab peaminister rahvusassambleele ametisse nimetamiseks (ja ametist vabastamiseks) ministrid.

Konstitutsioonikohtu tähtsus institutsioonilises raamistikus on suur, sest see kohus võib tühistada seadusi, rakendusakte ja kohalike omavalitsuste määrusi, kui ta peab neid põhiseadusele mittevastavaks. Konstitutsioonikohus esitab ka arvamusi rahvusvaheliste lepingute põhiseaduslikkuse kohta ja teeb otsuseid kahju kannatanud kodanike esitatud põhiseaduslike kaebuste kohta, mida võib esitada pärast kõigi muude õiguskaitsevahendite ammendumist.

Kohalike omavalitsuste määrused võetakse vastu kohalike omavalitsuste volikogudes (*občinski sveti, mestni sveti*), mille valivad otse kohaliku omavalitsusüksuse elanikud.

Otsustusprotsess

Rahvusassambleele võivad seaduse vastuvõtmiseks ettepaneku esitada valitsus, rahvusassamblee saadikud, rahvusnõukogu (*Državni svet* – parlamendi ülemkoda) ja 5000 valijat. Rahvusassamblee kodukorra (*Poslovnik Državnega zbora*) kohaselt koosneb tavamenetlus kavandatava seaduse või õigusakti kolmest lugemisest.

Lisaks on kodukorras ette nähtud kiirmenetlus eriolukordadeks. Vastavalt artiklile 86 võib rahvusassamblee otsuse vastu võtta, kui enamik saadikuid on kohal ja kui seadus võetakse vastu kohal viibivate saadikute häälteenamusega, kui ei ole ette nähtud muud liiki häälteenamust. Rahvusnõukogu võib vastu võetud seadusele veto panna ning rahvusassamblee võib sellise veto kõikide saadikute häälteenamusega tühistada.

Seadusandlikku referendumi (*Zakonodajni referendum*) (nagu on ette nähtud põhiseaduse artiklis 90) reguleerib referendumi ja avaliku algatuse seadus (*Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi*) ja selle võib algatada rahvussamblee ise või rahvusnõukogu nõudmisel üks kolmandik saadikutest või 40 000 valijat. Valijatel on võimalus rahvussamblees vastu võetud seadus või õigusakt kinnitada või tagasi lükata enne, kui selle kuulutab välja **vabariigi president** (*Predsednik republike*).

Vabariigi president peab seaduse või õigusakti välja kuulutama kaheksa päeva jooksul pärast selle vastuvõtmist. Vastavalt põhiseaduse artiklile 154 peavad kõik õigusnormid olema avaldatud, enne kui need saavad jõustuda. Riigiasutustes vastu võetud õigusnormid avaldatakse Sloveenia Vabariigi ametlikus väljaandes (*Uradni list Republike Slovenije – UL RS*), kusjuures määrused ja muud kohaliku omavalitsuse rakendusaktid avaldatakse kohalikes väljaannetes.

Põhiseaduse muudatused võetakse vastu põhiseaduses sätestatud erimenetluse teel. Põhiseaduse muutmise ettepaneku saavad teha vähemalt 20 rahvussamblee saadikut, valitsus või vähemalt 30 000 valijat. Ettepanek pannakse hääletusele kohal viibivate saadikute kahekolmandikulise häälteenamusega, kuid võetakse vastu üksnes kõigi saadikute kahekolmandikulise häälteenamusega. Põhiseaduse artikli 87 kohaselt on Sloveenia Vabariigi rahvussambleel õigus kehtestada kodanikele ja teistele isikutele õigusi ja kohustusi üksnes seadusega.

ELi institutsioonide antavad **ELi määrused ja otsused** on Sloveenia Vabariigis vahetult kohaldatavad. Nende jõustamiseks ei tule neid ratifitseerida ega riigi ametlikus väljaandes avaldada.

Rahvusvahelised lepingud, mille Sloveenia Vabariik on allkirjastanud, jõustuvad pärast seda, kui rahvussamblee on need erimenetluse teel ratifitseerinud. Rahvusvahelised lepingud ratifitseeritakse valitsuse esitatud vastava seaduse vastuvõtmisega. Rahvusvahelise lepingu ratifitseerimise seadus võetakse vastu kohal viibivate saadikute liithäälteenamusega, v.a juhul, kui põhiseaduses või seaduses on sätestatud teisiti.

Õigusaktide andmebaasid

Õigusteabesüsteem (*Pravno-informacijski sistem – PIS*)

Õigusteabesüsteem – Sloveenia Vabariigi õigusnormide register (*Register predpisov Republike Slovenije*) on ühendatud teiste riigiasutuste õigusnormide kogudega ja riigi ametliku väljaandega.

Rahvussamblee õigusaktid (*Zakonodaja državnega zbora*)

Rahvussamblee õigusaktide andmebaas sisaldab kõikide seaduste ja muude õigusaktide tekste, mis on rahvussamblees arutlusel. Nende hulka kuuluvad:

seaduste konsolideeritud versioonid (*prečiščena besedila zakonov*) – pärast 29. novembrit 2002 vastu võetud ja riigi ametlikus väljaandes avaldatud seaduste ametlikud konsolideeritud versioonid ning pärast 17. juunit 2007 vastu võetud mitteametlikud konsolideeritud versioonid;

vastu võetud seadused (*sprejeti zakoni*) – rahvussamblees vastu võetud ja riigi ametlikus väljaandes avaldatud seadused alates iseseisumisest 25. juunil 1991;

vastu võetud õigusaktid (*sprejeti akti*) – rahvussamblees vastu võetud ja riigi ametlikus väljaandes avaldatud õigusaktid alates 28. novembrist 1996;

seaduseelnõud (*predlogi zakonov*) – ametis olevale rahvussambleele arutamiseks esitatud seaduseelnõud (andmebaasis on ka vastu võetud seaduseelnõud, mida ei ole veel riigi ametlikus väljaandes avaldatud);

seaduste lugemised (*obravnave zakonov*) (menetluse lõpp) – rahvussambleele arutamiseks esitatud seaduste kõikide lugemiste arhiiv alates 28. novembrist 1996;

õigusaktide eelnõud (*predlogi aktov*) – ametis olevale rahvussambleele arutamiseks esitatud õigusaktide eelnõud (andmebaasis on ka vastu võetud õigusaktide eelnõud, mida ei ole veel riigi ametlikus väljaandes avaldatud);

õigusaktide lugemised (*obravnave aktov*) (menetluse lõpp) – rahvussambleele arutamiseks esitatud õigusaktide kõikide lugemiste arhiiv alates 28. novembrist 1996;

määruste eelnõud (*predlogi odlokov*) – ametis olevale rahvussambleele arutamiseks esitatud määruste eelnõud (andmebaasis on ka vastu võetud määruste eelnõud, mida ei ole veel riigi ametlikus väljaandes avaldatud);

määruste lugemised (*obravnave odlokov*) (menetluse lõpp) – rahvussambleele arutamiseks esitatud määruste kõikide lugemiste arhiiv alates 28. novembrist 1996.

Sloveenia Vabariigi ametlik väljaanne (*Uradni list Republike Slovenije – UL RS*)

Kõik riigi õigusaktid avaldatakse ametlikult **Sloveenia Vabariigi ametlikus väljaandes**. Kõik dokumendid avaldatakse veebis.

Lingid

Rahvussamblee õigusaktid

õigusteabesüsteem

Sloveenia Vabariigi ametlik väljaanne (*UL RS*)

Viimati uuendatud: 20/07/2020

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.